

Marta Myszowska-Litwa

UNIwersytet Jagielloński

SEMANTYCZNA CHARAKTERYSTYKA RZECZOWNIKÓW W MOWIE DZIECKA DWULETNIEGO (ANALIZA W KONTEKŚCIE PEDAGOGICZNYM)

Abstract

The author developed the issue of the development of the two-year-old child's speech from the perspective of an educator — speech therapist. The purpose of this article is to present semantic characteristics of the nouns, which the two-year-old child uses and to draw conclusions for educational purposes.

Key words: child's speech, two-year-olds, the semantic characteristics of the noun

Słowa kluczowe: mowa dziecka, dziecko dwuletnie, semantyczne charakterystyka rzeczownika

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie semantycznej charakterystyki rzeczowników, którymi posługuje się dwuletnie dziecko w kontekście pedagogicznym (z punktu widzenia pedagoga — logopedy). W obszarze zainteresowań pedagogiki znajdują się zarówno wychowanie, jak i kształcenie człowieka w ciągu całego życia, skierowanie uwagi na małe dziecko i rozwój jego mowy jest bardzo interesujące dla obserwatora pedagogicznego. W części pierwszej zaprezentuję teoretyczne zagadnienia związane z rozwojem mowy i rozwojem słownika dziecka w świetle treści literatury przedmiotu, przedstawię również opis semantyczny rzeczownika. W części drugiej zaprezentuję zebrany materiał obserwacyjny oraz dokonam jego analizy. Przy opracowywaniu zagadnienia wykorzystałam materiał obserwacyjny z rozwoju mowy dwuletniej dziewczynki — Magdaleny.

Fakt opanowywania przez dziecko języka jest nie tylko jednym z najbardziej godnych uwagi osiągnięć rozwoju ludzkiego, ale i jednym z najbardziej zachwycających. Mowa rozwija się przez kilka lat, a w rozwoju tym można wyodrębnić pewne charakterystyczne okresy określając w przybliżeniu czas ich trwania: okres melodii (od urodze-

nia do 1. roku życia), okres wyrazu (od 1. do 2. roku życia), okres zdania (od 2. do 3. roku życia), okres swoistej mowy dziecięcej (od 3. do 7. roku życia)¹.

Pierwszy rok życia to czas, w którym dziecko uczy się jeść, siedzieć, siadać, stać, stać, a w końcu chodzić. W tym okresie można już zaobserwować pewne zjawiska głosowe. Tuż po urodzeniu pojawia się krzyk². Wczesna wokalizacja (służąca głównie do sygnalizowania niezadowolenia) składa się z dźwięków, które nie przypominają dźwięków mowy. Są to: kwilenie, płacz, chrząkanie, pomrukiwanie i in. W wieku ok. 2 miesięcy pojawia się gaworzenie (sygnalizujące uczucia pozytywne), natomiast w wieku ok. 6 miesięcy — gaworzenie samonaśladowcze. Dziecko łączy w tym czasie kilka identycznych dźwięków (np. *babababa*). W następnych miesiącach dziecko dodaje do nich różne następne dźwięki³. Około 7–8 miesiąca życia można zauważyć reagowanie dziecka na mowę, przede wszystkim na melodię, bowiem znaczenie nie jest jeszcze rozumiane. Samo rozumienie rozwija się w czwartym kwartale pierwszego roku życia i znacznie wyprzedza mowę samodzielną⁴. Tabelaryczne zestawienie rozwoju mowy dziecka znajduje się w książce J. Cieszyńskiej. W wieku 4 miesięcy u dziecka można usłyszeć wokalizacje dźwięków podobnych do samogłosek, po ukończeniu 6. m.ż. włączane są nowe dźwięki spółgłoskowe o dużej różnorodności, także takie, których brak jest w otoczeniu, pojawia się wymawianie sylab i budowanie z nich łańcuchów oraz gaworzenie samonaśladowcze. Ósmy m.ż. charakteryzuje się pod względem językowym wielokrotnym powtarzaniem dźwięków, szczególnie intensywnym podczas zabawy. Dziecko w tym wieku rozumie wypowiedzi z zabarwieniem emocjonalnym. Po ukończeniu 10. m.ż. obserwuje się u dziecka rozumienie słów oraz naśladowanie wypowiedzi dorosłych — to często czas pierwszych słów zbudowanych z sylab otwartych. Roczne dziecko rozumie polecenia, powtarza sylaby i wyrazy, buduje wypowiedzenia jednoczłonowe⁵. Jeszcze przed ukończeniem 1. roku życia powstają pierwsze wyrazy, czyli stałe grupy głosek o określonym znaczeniu. Od 12. do 18. miesiąca życia dziecko silnie współpracuje z otoczeniem w celu rozwijania i utrwalania systemu głoskowego na coraz to nowych wyrazach. Pierwsze wyrazy są agramatyczne w budowie i nieodróżniane w znaczeniu⁶. Z końcem okresu wyrazu słownik dziecka wzbogaca się, zawiera kilkadziesiąt wyrazów, głównie rzeczowników. Między 16. a 21. miesiącem życia dziecka następuje szybki wzrost słownictwa, pojawiają się wypowiedzi wieloczłonowe oraz pierwsze struktury gramatyczne. Po ukończeniu 18. m.ż. można usłyszeć wyrazy reduplikowane, wyrazy wieloznaczne, wykrzykniki, onomatopeje. Częste są wypowiedzi jednowyrazowe, rzadko dwuwyrazowe, brakuje odmiany, wyrazy są amorficzne, zatarte są granice między częściami mowy, składnia wyrażana jest z pomocą konsytuacji i intonacji. Po 24. m.ż. wypowiedzi dziecka charakteryzuje duża liczba zdrobnień, w deklinacji słyszalne są wszystkie przypadki i liczby, z przewagą mianownika i biernika, czasem przypadek niezależny zastępuje zależny, natomiast w koniugacji obecna jest dystynkcja osób, czasów, częściowo trybów, trzecia osoba używana jest w znaczeniu

¹ I. Styczek, *Logopedia*, PWN, Warszawa 1981.

² M. Zarębina, *Kształtowanie się systemu językowego dziecka*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków 1965.

³ R. Vasta, M.M. Haith, S.A. Miller, *Psychologia dziecka*, WSiP, Warszawa 1995.

⁴ I. Styczek, *Logopedia*...

⁵ J. Cieszyńska, *Od słowa przeczytanego do wypowiedzianego*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2000.

⁶ M. Zarębina, *Kształtowanie się systemu*...

pierwszej. Po 30. m.ż. obserwuje się gwałtowny wzrost słownictwa, dużą liczbę zaimków, formy analogiczne w deklinacji i koniugacji, neologizmy oraz używanie przyimków i spójników⁷. Czas między 2. a 3. rokiem życia to wspomniany już wcześniej tzw. okres zdania. Pierwsze pojawiające się zdania są dwuwyrzowe i wyłącznie twierdzące, szybko jednak pojawiają się zdania pytające i rozkazujące. Rzeczowniki — to najczęściej używana część mowy. W tym okresie dziecko przyswaja najwięcej nowych słów. Jest to okres przełomowy w rozwoju mowy, następne lata przynoszą ze sobą doskonalenie zdobytych w tym czasie umiejętności⁸. Z końcem pierwszego kwartału 3. roku życia system języka dziecka tylko w niewielu szczegółach różni się od systemu języka otoczenia⁹. Okres swoistej mowy dziecięcej to czas, w którym dzieci tworzą wiele neologizmów językowych, a który zakończony powinien być prawidłowym wymawianiem w zasadzie wszystkich głosek¹⁰.

Intensywny rozwój słownika dziecka następuje w drugim roku życia, kiedy to rozpoczyna się opanowywanie słów i ich znaczeń. Pierwsze słowa, które pełnią różne funkcje pragmatyczne, to najczęściej nazwy przedmiotów znanych i ważnych dla dziecka. Przeciętne dziecko w wieku 18 miesięcy posiada słownik składający się z ok. 50 słów, które potrafi powiedzieć oraz ok. 100 słów, które rozumie¹¹. Słownictwo dziecka półtorarocznego charakteryzuje brak rozróżnienia między częściami mowy, między wyrazem a wypowiedzeniem oraz brak rozróżnienia kategorii fleksyjnych. Rzeczowniki osiemnastomiesięcznego dziecka obejmują głównie nazwy osób z najbliższego otoczenia, zwierząt, kilku części ciała ludzkiego, niektórych przedmiotów (głównie ubrania) — są to wszystko rzeczowniki polspolite. Zdaniem M. Zarębiny:

Pierwszą warstwę słownikową stanowią części mowy symbolizujące, rzeczowniki i czasowniki, obok nich element „pokazywania dźwiękami”: wykrzyknienia i onomatopeje, które ze spontanicznych stają się i coraz bardziej będą się stawały konwencjonalne i których rola będzie maleć. Drugą warstwę słownikową stanowią dalsze wyrazy symbolizujące (przymiotniki i przysłówki) oraz wyrazy wskazujące — zaimki. W trzeciej warstwie występują, w następnej fazie, wyrazy szeregujące — liczebniki oraz już właściwie nie wyrazy, tylko różne morfemy: przyimki i spójniki¹².

Między 2. a 3. rokiem życia dziecko przyswaja sobie najwięcej nowych słów. To okres przełomowy w rozwoju mowy. Zasób słownikowy dziecka dwuletniego zawiera się głównie w rzeczownikach i czasownikach, które obejmują następujące dziedziny: osoby z najbliższego otoczenia, krewni, znajomi, ich imiona, nazwiska; pokarmy; zwierzęta; ciało ludzkie; ubranie; wewnątrz domu; codzienne czynności dziecka; gospodarstwo domowe, zajęcia domowników; świat poza domem; stany psychiczne i fizyczne oraz związane z nimi okoliczności; zjawiska i stany przyrody i in. Zwiększa się liczba poszczególnych części mowy istniejących już w poprzednim okresie, zwłaszcza tych o charakterze wstępującym (druga warstwa słownikowa) — przysłówków, zaimków, partykuł. Pojawia się trzecia warstwa słownikowa: przyimki, spójniki, liczebniki. Bardzo rozszerza się zakres pojęć, o których dziecko potrafi mówić, znaczenie wyrazów

⁷ J. Cieszyńska, *Od słowa przeczytanego...*

⁸ I. Styczek, *Logopedia...*

⁹ M. Zarębina, *Kształtowanie się systemu...*

¹⁰ I. Styczek, *Logopedia...*

¹¹ R. Vasta, M.M. Haith, S.A. Miller, *Psychologia dziecka...*

¹² M. Zarębina, *Kształtowanie się systemu...*, s. 76.

ulega sprecyzowaniu, miejsce wyrazów wieloznacznych zajmują synonimy. Poprawia się forma fonetyczna wyrazu oraz precyzują formy fleksyjne. Obserwuje się zjawisko nie tylko przyswajania nowych wyrazów, ale i wychodzenia wyrazów z użycia¹³.

Po zaprezentowaniu zagadnień związanych z rozwojem mowy i rozwojem słownika dziecka w świetle treści literatury przedmiotu przedstawię opis semantyczny rzeczownika.

Według A. Grzesiuk i D. Ziendalskiej:

Rzeczowniki to leksemy o podstawowej funkcji syntaktycznej członu głównego grupy imiennej. W tak określonej klasie rzeczowników, obok leksemów nazywanych rzeczownikami właściwymi, znajdują się również zaimki rzeczowne, które wykazują swoiste cechy syntaktyczne i morfologiczne. Słownik podstawowy języka polskiego zawiera 1206 leksemów należących do klasy rzeczowników, w tym 13 zaimków¹⁴.

Pod względem semantycznym rzeczowniki podzielić możemy na: imiona własne, zaimki rzeczowne; rzeczowniki pospolite o znaczeniu konkretnym, rzeczowniki abstrakcyjne. Spośród rzeczowników właściwych wyróżniamy 800 konkretnych (wyłącznie pospolite) oraz 393 abstrakcyjne. Rzeczowniki konkretne dzielimy na:

1. zbiorowe (np. młodzież, społeczeństwo),
2. materialne (np. drewno, ogień),
3. jednostkowe
  - a) nieżywotne
    - nazwy miejsc (np. bank, uniwersytet)
    - nazwy środków komunikacji (np. samochód, tramwaj)
    - nazwy części ciała (np. brzuch, oko)
    - nazwy roślin i ich części (np. brzoza, liść)
    - nazwy potraw i posiłków (np. bułka, sok)
    - nazwy sprzętów domowych (np. firanka, stół)
    - nazwy odzieży i jej części (np. czapka, żakiet)
    - nazwy zjawisk atmosferycznych (np. mróz, wiatr)
    - nazwy dokumentów (np. dowód, telegram)
    - inne (np. latarnia, namiot, słoik)
  - b) żywotne
    - osobowe
      - nazwy zawodów, stanowisk, funkcji społecznych (np. profesor, krawcowa)
      - nazwy osób będących w stosunkach pokrewieństwa (np. matka, wujek)
      - ogólne nazwy osób (np. pani, osoba, mężczyzna)
    - niesobowe (np. baran, bocian, ryba, zając)

Rzeczowniki abstrakcyjne dzielimy na:

1. nazwy czynności i procesów (np. badanie, doświadczenie)
2. nazwy stanów emocjonalnych (np. radość, żal)

¹³ Tamże.

¹⁴ A. Grzesiuk, D. Ziendalska, *Opis semantyczno-składniowy słownictwa podstawowego języka polskiego*, [w:] *Język polski jako język obcy*, red. S. Grabias, seria *Komunikacja językowa i jej zaburzenia*, t. 4, Wydawnictwo UMCS, Lublin 1992.

3. nazwy dziedzin nauki (np. biologia, architektura)
4. nazwy chorób (np. grypa, gorączka)
5. nazwy zmysłów (smak, węch, dotyk, słuch, wzrok)
6. określenia czasu i terminy naukowe (np. czas, całość, godzina)
7. nazwy wytworów czynności i procesów (np. decyzja, sukces, skutek)
8. nazwy cech osób, przedmiotów i zjawisk (np. wysokość, zieleń, piękno)¹⁵.

W tej części artykułu zaprezentuję sylwetkę badanego dziecka oraz zaprezentuję zgromadzony materiał empiryczny wraz z analizą.

Magdalena urodziła się siłami natury w 40. tygodniu ciąży. Dziecko było okręcone pępowiną wokół nogi i szyi, ważyło 3550 g i miało 56 cm długości. W skali Apgar dziewczynka otrzymała 9 punktów. Rozwój Magdaleny przebiega w sposób prawidłowy. Przez 16 miesięcy karmiona była piersią, nigdy nie używała butelki ze smoczkiem, a sam smoczek używała przez pierwszych 6 miesięcy. W 5. m.ż. po raz pierwszy przewróciła się z brzucha na plecy, na początku 9. m.ż. usiadła, pod koniec 14. m.ż. samodzielnie postawiła pierwszy krok (wtedy też nauczyła się raczkować). Pierwszy ząb pojawił się pod koniec 10. m.ż. Bardzo wczesnie zaczęła posługiwać się prawą ręką. W wieku 12 miesięcy dziewczynka wypowiadała już sporo pojedynczych wyrazów, a niedługo potem równoważników zdań. Od 15. m.ż. rozwój mowy postępuje w sposób niezwykle szybki. Ok. 18. m.ż. pojawiły się pierwsze zdania. Pół roku temu Magdalena rozpoczęła naukę języka angielskiego w szkole prowadzonej metodą Helen Doron.

Materiał obserwacyjny zgromadzony został, gdy dziecko miało ukończone 2 lata. Notatki prowadzone były przez tydzień, prawie przez cały dzień, ze szczególnym uwzględnieniem spontanicznych wypowiedzi dziewczynki. Poniżej prezentuję zebrany materiał obserwacyjny zapisany fonetycznie.

ćitać ćitać | t'iko maia ukeie || dai mamó ten śiopek | teiaś dać mamó || otożić ||

[Czytać, czytać, tylko Madzia ułoży. Daj mamó ten syropek, teraz dać mamó.

Otworzyć.]

tak || babuka ma kouo || ćeś babuko || ia nie će otożić | otuś tato || o iaka maiuka |

[Tak. Babuszka ma koło. Cześć babuszko. Ja nie chcę otworzyć, otwórz tato. O jaka malutka]

take tu kouo ma | iŃe do xoiego domku | i pakuujemy iom do tego kořika

[takie tu koło ma, idzie do swojego domku, i pakujemy ją do tego koszyka,]

| Źamykamy Ńi | o taiai babuko iuś końeć pańa babuko | Ńei doby babuko | Ńei doby tato |

[zamykamy drzwi, o wstawaj babuszko już koniec spania babuszko, dzień dobry babuszko, dzień dobry tato]

iuś ieś | iŃe do xoiego domku pać || čo tak bućom || babuka se nie boi|

[już jest, idzie do swojego domku spać. Co tak buczą. Babuszka się nie boi]

iŃe po koiańe taty babuka || Ńe ieś śodek babuki || kedy se babuka obuŃi ||

[idzie po kolanie taty babuszka. Gdzie jest środek babuszki. Kiedy się babuszka obudzi.]

iak beŃe upśa goŃina i tedy se babuka obuŃi | maia buŃi o danaśe || nie o Ńuśei|

[Jak będzie ósma godzina i wtedy się babuszka obudzi. Madzia budzi o dwanaście. Nie o szóstej.]

¹⁵ Tamże.

iaka teia ieś gofina || za beśeć m'inut se babuka obuŕi || tu ne paśuie || a to beŕ'eć ||
[Jaka teraz jest godzina. Za dziesięć minut się babuszka obudzi. Tu nie pasuje. A to dziewięć]

kukuiuku || tak dužo kuiiek | tak baiŕo dužo kuiiek | tato iuś iuś | maia će tom |
[Kukuryku. Tak dużo kulek, tak bardzo dużo kulek, tato już, już, Madzia chce tą]

ieśeś tato ieśeś || ieden | da | ćśi | ćeii | p'eć | sedem | ośem || baio tato ||
[jeszcze tato, jeszcze. Jeden, dwa, trzy, cztery, pięć, siedem, osiem. Brawo tato.]

pońenoś iekaka || iapoś | iapoś ieiaiek || ten tany || iaka to ioka || ieua ioka nępada ||
[Podnieś rękawek. Zapiąć, zapiąć zegarek. Ten czarny. Jaka to rączka? Lewa rączka, nieprawda?]

tu ieś ŕeiuko || xop na pupę || ktuia ieś panu gofina || ćognoć || ieŕe ato |
[Tu jest serduszko. Hop na pupę. Która jest panu godzina? Ciągnąć. Jedzie auto]

iuśa kouam'i i ieŕe ś kuikam'i || kuieki ŕedom aće || laćego ŕe tu xovauaś ||
[rusza kołami i jedzie z kulkami. Kuleczki siedzą aucie. Dlaczego się tu schowałaś?]

a maia tom xova || be ieś ta kuika || ieśeś tom kuike || iuś zamekamy žakeukom |
[A Madzia tą schowa. Gdzie jest ta kulka? Jeszcze tą kulkę. Już zamykamy zakrętką]

o maiuka kuika || iob'imy taki ieiki dom babukek || maia buduie duii dom taki |
[o malutka kulka. Robimy taki wielki dom dla babuszek. Madzia buduje duży dom taki.]
iak ten dom vygonđa || tutaj maś | maia tyko pomoże || tato pośuń ŕe bo maia tu će ot ćeb'e pomoie ||

[Jak ten dom wygląda. Tutaj masz, Madzia tylko pomoże. Tato posuń się bo Madzia tu chce od ciebie pomoże.]

moie ŕe tu uda || tak iob'imy || maia iuś ie ćo to ia iiteka || t'i iak tata | m'i iak maia ||
[Może się tu uda. Tak robimy. Madzia już wie co to za literka. „T” jak tata, „M” jak Madzia.]

ieśeś maia buduie | maia beŕe || tyko tam kuiki | ta ieś uiubona maii ||
[Jeszcze Madzia buduje, Madzia będzie. Tylko tam kulki, ta jest ulubiona Madzi.]

iob'ić dax | ŕeby ne kapauo || iup dax || iuś ieś kuika || okno ŕeby iep'ei iifaua ||
[Robić dach, żeby nie kapauo. Rób dach. Już jest kulka. Okno żeby lepiej widziała.]

tato ne iup daxu oko bo beŕe kapauo || tato ne kap'e || gońimy tate ||
[Tato nie rób dachu okno bo będzie kapauo. Tato nie kapie. Gonimy tatę.]

dać katke || iŕemy mamó || ubaś mamó ieiaiek || pośe mamó ubaś ŕob'e ||
[Dać kaczkę. Idziemy mamó. Ubrać mamó zegarek. Proszę mamó ubierz sobie.]

iuś mama ma ieiaiek || tata iuś iip'iu xebake || ieśeś tośeke tam ieś ||
[Już mama ma zegarek. Tata już wypił herbatkę. Jeszcze troszkę tam jest.]

iŕemy b'egać | mama uap'e || maia p'i || o taie maia iuś || ŕuśi ŕe kaka ||
[Idziemy biegać, mama łapie. Madzia śpi. O wstaje Madza już. Suszy się kaczka.]

abo poioiimy iom tu || iekaiie dać || maia ieie iekaiiom dužo końikem ||
[Albo położymy ją tu. Rękawiczkę dać. Madzia jedzie rękawiczką dużo konikiem.]

maia će tam tać || otoźić || noiũ ćitać toś || pośuń ŕe mamó bo maia iŕe ||
[Madzia chce tam stać. Otworzyć. Znowu czytać coś. Posuń się mamó bo Madzia idzie.]

tato iŕeć ćitać || be ta maia iotaviia tom maiukom koieke || be ŕiśai poieŕemy ||
[Tato idziesz czytać? Gdzie ta Madzia zostawiła tą malutką książeczkę? Gdzie dzisiaj pojedziemy?]

ćońemy okieiko || mamó be ŕom maii okuiaii || maia kaće || kieńci ŕe maia ||
[Odślonimy okienko. Mamó gdzie są Madzi okulary? Madzia skacze. Kręci się Madzia.]

mamo to p'íše na komputeże | to teia p'íše || ifemy iuońćić komputei ||

[Mamo kto pisze na komputerze, kto teraz pisze. Idziemy wyłączyć komputer?]

βε iēs um'iiika || maia tam nēše takom toiepkę || mam xuteke xatovanom co ma ćeii iog'i |

[Gdzie jest umywalka? Madzia tam niesie taką torebkę. Mam chusteczkę haftowaną co ma cztery rogi,]

kogo iüb'e kogo koxam iuce mu po nogi | tei nē koxam | tei nē iüb'e |

[kogo lubię kogo kocham rzucę mu pod nogi, tej nie kocham, tej nie lubię,]

tei nē pocaiiue || iapoś toiepkę || dać iekaiiike || maia myie maiukom katke |

[tej nie pocałuję. Zapiąć torebkę. Dać rękawiczkę. Madzia myje malutką kaczkę]

a ta || o iaba i kab'ik i iiba || dešina dai mamo i dešinki || do myta govy iēs ta uoda ||

[a ta? O żaba i krabik i ryba. Delfina daj mamo i delfinki. Do mycia głowy jest ta woda.]

βei doby puxaće | ćemu nē p'is | iak to || uan tu śi iu du ai śi | ai śi ada uan tu śi ||

[Dzień dobry puchacie, czemu nie śpisz, jak to. Słowa piosenki angielskiej.]

nē iüb'i maia uody || maia će iapoś || żamkoś mamo || maia ub'eia na iem'i ||

[Nie lubi Madzia wody. Madzia chce zapiąć. Zamknąć mamo. Madzia ubiera na ziemi.]

tańći maia fuoße || mamo pać || mamo tu iēs tak'i βiiut | ćo ten βiiut iob'i ||

[Tańczy Madzia w wodzie. Mamo patrz. Mamo tu jest taki dziadziuś, co ten dziadziuś robi.]

mamo maia će tanćit || iaba ma iakoś uode | xiba ma maiuko uody | nē | duio uody ||

[Mamo Madzia chce tańczyć. Żaba ma jakąś wodę. Chyba ma malutko wody, nie, dużo wody.]

tato | kup maii xoietoi i kut do iegaia || maia nakenta iegai || ponoś maie tam na guie i maia zaśeći śato ||

[Tato kup Madzi fioletowy klucz do zegara. Madzia nakręca zegar. Podnoś Madzię tam na górę i Madzia zaświeci światło.]

teś ańoku || iak to śe zaśeta || tato i tu na teietub'iše || p'i uaua || ona p'i | a ta uaua iuś nē p'i ||

[Cześć aniołku. Jak to się zaświeca. Tato i tu na teletubisie. Śpi lala. Ona śpi. A ta lala już nie śpi.]

ta uaua paći na ŋom || maia muśi iom ćimać na iokax || taiai uauo || iēśeś ie iaśo ||

Ta lala patrzy na nią. Madzia musi ją trzymać na rączkach. Wstawaj lalo. Jeszcze jest jasno.]

xiba uaua maiuka | ub'eiemy iaii takom tapke || βei doby maiuki paiuku ||

[Chyba lala malutka. Ubierzemy lali taką czapkę. Dzień dobry malutki paluszku.]

iaia iob'i b'auo b'auo b'auo || iβe uaua do xoiego iuieka || taiai uauo | końeć paña ||

[Lala robi brawo, brawo, brawo. Idzie lala do swojego łóżeczka. Wstawaj lalo, koniec spania.]

iuś śe obuβiua i toś p'eva || maia iobaći to tam iēs || tato poieć maii to maia p'evaua ||

Już się obudziła i coś śpiewa. Madzia zobaczy co tam jest. Tato powiedz Madzi co Madzia śpiewała.]

śuxom p'eiuke dai mamo i ub'eiać iaii || tato ioiuś i maia poiioi iaie || o iēs taki maiuki βiiuć ||

[Suchą pieluszkę daj mamo i ubierać lali. Tato rozłóż i Madzia położy lalę. O jest taki malutki dziadziuś.]

maia tyma moto || maia poišowaua iegai || otożić || iaii damy p'it' || o iakuki iute | a iake mateki ||

[Madzia trzyma mocno. Madzia porysowała zegar. Otworzyć. Lali damy pić. O rajtuzki żółte, a jakie majteczki?]

naiei do ienego kubetka i do dug'ego i p'iiemy || maia pokaua še mamom na xebatke ||

[Nalej do jednego kubeczka i do drugiego i pijemy. Madzia spotkała się mamą na herbatkę.]

maia naieia vode || a moie tom iuiekom še uda || ieš take xoietoie kouo a βe ieš žeione kouo||

[Madzia nalewa wodę. A może tą łyżeczką się uda? Jest takie fioletowe koło, a gdzie jest zielone koło.]

bata poiedaua ie ieione kouo ieš u daia i u baty || mamom | kup ćeione kouo ||

[Babcia powiedziała, że zielone koło jest u dziadzia i u babci. Mamo, kup czerwone koło.]

ieš u baty i daia | či tak || šiba to iuieko iigonda iak iuieko maii || βe to kouo še iaiep'iuo ||

[Jest u babci i dziadzia, czy tak? Chyba to łożeczko wygląda jak łożeczko Madzi. Gdzie to koło się zaczepiło?]

poše p'ič mamom || maia še może tać || mamom še ma maii || puć šob'e mamom i šukai maii ||

[Proszę pić mamo. Madzia nie może wstać. Mamo nie ma Madzi. Pójdź sobie mamo i szukaj Madzi.]

maia udeiua tu || daćego ta iampka še še iašećiua || mamom iašeć iom ||

[Madzia uderzyła tu. Dlaczego ta lampka się nie zaświeciła? Mamo zaświeć ją.]

mamom iokeńčić || toi na tyx nogax co maia uiouiua || daćego to še še oteia ||

[Mamo odkręcić. Stoi na tych nogach co Madzia ułożyła. Dlaczego to się nie otwiera?]

mamom iob'i taxu taxu i otoži || maia do togoš doñi || mamom iadoñ tym ćeionym teixonem ||

[Mama robi ciachu ciachu i otworzy. Madzia do kogoś dzwoni. Mamo zadzwoń tym czerwonym telefonem.]

xauo | či to maia || še to še maia || či to mamom || to ieš xiba iakiš pan ||

[Halo, czy to Madzia? Nie to nie Madzia. Czy to mama? To jest chyba jakiś pan.]

to ieš taka ina mamom kuia iob'i iune ieći || xalo lalo || mamom še p'eiai tak ||

[To jest taka inna mama, która robi inne rzeczy. Halo lalo. Mamo nie śpiewaj tak.]

maia ga na iamp'e takei || maia pada || napaić mamom || tu ieš iep'eš ||

[Madzia gra na lampie takiej. Madzia upada. Naprawić mamo. Tu jest lepiec.]

mamom maia muui do ćeb'e ie tam ješ iep'eš ||

[Mamo Madzia mówi do ciebie, że tam jest lepiec.]

tu maia ieii na noše i še paće || a tu iuš maia ieš žaiiñenta i paće || tata ćima xoka ||

[Tu Madzia leży na nosie i nie płacze. A tu już Madzia jest zawinięta i płacze. Tata trzyma smoczka.]

maia ieii u goiego taty i p'i || o mamom i druga mamom || taiiai mamom | koñec paña||

[Madzia leży u goiego taty i śpi. O mama i druga mama. Wstawaj mamo, koniec spania.]

a maia iuš p'i f iuieku || tata myje maii goie || uazi še maia | a tu teš uaga ||

[A Madzia już śpi w łożeczku. Tata myje Madzi głowę. Waży się Madzia. A tu też waga.]

tu tata ńeşe maie kutkom || pyńeş iakeş ine d'enta || p'ip'ic'iceionym koćikiem maie ||
 [Tu tata niesie Madzię kurtkę. Przynieś jakieś inne zdjęcia. Przykryć czerwonym kocykiem Madzię.]

tongoć koćik | tyko maia şe obući || maia ma dużom uopate || tata ma pomaiášowom ||
 [Ściągnąć kocyk, tylko Madzia się obróci. Madzia ma dużą łopatę. Tata ma pomarańczową.]

maia tu xofi żeionei tapce | a tu šeři na p'ice || iře maia tatom || maia ub'eia iaie ||
 [Madzia tu chodzi w zielonej czapce. A tu siedzi na piłce. Idzie Madzia tatą. Madzia ubiera lalę.]

ogondać noiom koiećke || opoiaiai o tym iegaie tym innym domu || maia ogondaia iegaii i ićiua ||

[Oglądać nową książeczkę. Opowiadaj o tym zegarze tym innym domu. Madzia oglądała zegary i liczyła.]

maia će ušońć || iak ta maia šeři na noře || uaua otożiua jeno oko i dug'e ||
 [Madzia chce usiąść. Jak ta Madzia siedzi na nodze. Lala otworzyła jedno oko i drugie.]

tato p'ic' tu do maii i iobać iak maia ukada teietub'iški || ćeći kotek | ćaty kotek | p'oty | şuty kotek ||

[Tato przyjdź tu do Madzi i zobacz jak Madzia układa Teletubiški. Trzeci klocek, czwarty klocek, piąty, szósty klocek.]

tu ńe paşuie || tu teş ńe || mamó co tym katuşkom şe tauo || iak ten koćek maia zakaiaia ||

[Tu nie pasuje. Tu też nie. Mamo co tym kwiatuśkiem się stało? Jak ten klocek Madzia zakładała?]

mamó či ieş iakaş ina kaşeta | otuş tom kaşete || pać tato iaka uaua iišuşona ||
 [Mamo czy jest jakaś inna kasetka? Otwórz tę kasetę. Patrz tato jaka lala wysuszone.]

ieşe tu ma pake mokom || ušońć tu uauo f p'akońići i iob'imy bapki || iup mamó bapki ||

[Jeszcze tu ma paszkę mokrą. Usiądź tu lalo w piaskownicy i robimy babki. Rób mamó babki.]

teiaş maia iob'i xoke | mamó iup řeşina || poşe duiom uopake a maia maiukom bo maia ieş maiuka | ieby şe ńe iiiićiua ||

[Teraz Madzia robi fokę, mamó rób delfina. Proszę dużą łopatkę a Madzia malutką bo Madzia jest malutka, żeby się nie wywróciła.]

o iak dużo p'axu || mamó iup toxo m'ei p'axu || to ta maia iob'i || maia şuka takei inei maii ||

[O jak dużo piachu. Mamo zrób trochę mniej piachu. Co ta Madzia robi? Madzia szuka takiej innej Madzi.]

bata i bata | a tu to obok toi daiek i paći teş || a tu juş maia p'i ||
 [Babcia i babcia, a tu obok stoi dziadek i patrzy też. A tu już Madzia śpi.]

tu tata pieb'eia maie | iap'ina maie || a tu mama myie maii gove || ře ta ioka ieş ||
 [Tu tata przebiera Madzię, zapina Madzię. A tu mama myje Madzi głowę. Gdzie ta rączka jest?]

maia će şama ieş || ćeba nap'ef maiu pom'eşać iupe || maia će iiećć ||
 [Madzia chce sama jeść. Trzeba najpierw Madziu pomieszać zupę. Madzia chce wytrzeć.]

dać xuteke || teiaś to mamō iañeśemy || ße to vyiucimy || do kośa || sieika m'i pada ||
 [Dać chusteczkę. Teraz to mamō zaniesiemy. Gdzie to wyrzucimy? Do kosza. Serwetka mi spadła.]

gaka tañci || ñe beße gać || čitać to iak śe ñebo ual'i ||
 [Gwiazdka tańczy. Nie będzie grać. Czytać to jak się niebo wali.]

maia ieśeś ñe uioiua čsi || maii tu ieśeś coś bakuie | či || kotek | kotku ße ieś bauy kotek ||

[Madzia jeszcze nie ułożyła trzy. Madzi tu jeszcze coś brakuje, trzy. Klocek. Klocku gdzie jest biały klocek?]

śuka mamy xoiei || o tu ieś mama | ćeś mamō || xofi po iegaiku || mamuśu | ioko|| p'i u ioki mamy ||

[Szuka mamy swojej. O tu jest mama, cześć mamō. Chodzi po zegarku. Mamusiu, rączko. Śpi u rączki mamy.]

nap'ef maia poieße do daia a potem poieße po sebuś | kup'ic sebuś || f sobote ||

[Najpierw Madzia pojedzie do dziadzia a potem pojedzie po chlebuś, kupić chlebuś. W sobotę.]

iße na ag'eki i ñe p'eva tam maia || mamō | b'iuā na doie mama lala || ñe b'iuā || iße maia na bośaka ||

[Idzie na angielski i nie śpiewa tam Madzia. Mamō, była na dole mama — lala? Nie była. Idzie Madzia na bosaka.]

tato żap'itai śe maii čemu tak xofi na bośaka || bo ñe čem śe ubać || maia śuka xoix okuiāiuf ||

[Tato zapytaj się Madzi czemu tak chodzi na bosaka. Bo nie chcę się ubrać. Madzia szuka swoich okularów.]

nogo | ße śom okuiāii maii || tak nap'euo || ućekam do duiego iuka ||

[Nogo, gdzie są okulary Madzi? Tak na pewno. Uciekam do dużego łózka.]

dug'i paleć | ponty paleć i čeci paieć || iak śe pauo maiuki paiuku ||

[Drugi palec, piąty palec i trzeci palec. Jak się spało malutki paluszku?]

a ty dug'i duży paiuku iak śe pauo || dobe śe pauo || p'ip'ic maie koiuiekom maii ||

[A ty drugi duży paluszku jak się spało? Dobrze się spało. Przykryć Madzię kołderką Madzi.]

lala ma čaine uośi i pineke katukem || tu śe iaie iob'eia || tata pomoie d'ońć tapke ||

[Lala ma czarne włosy i spineczkę kwiatuśkiem. Tu się lalę rozbiera. Tata pomoże zdjąć czapkę.]

ñe iuśa iekam'i || čeba poćogoć nog'i || lala ma b'auē but'i || o iaka ieś goua ||

[Nie rusza rękami. Trzeba pociągnąć nogi. Lala ma białe buty. O jaka jest goła.]

ma tauom gouom pupē || bo daiuś dau || ub'eiemy lale | tata śam || lala beße maiuka paćiuā ||

[Ma całą gołą pupę. Bo dziadzius dał. Ubierzemy lalę, tata sam. Lala będzie malutka patrzyła.]

kada ienom noge i dugom noge || duga iaia duga iaia | uan tu śi || čenko śe čonga podenki ||

[Wkłada jedną nogę i drugą nogę. Druga lala druga lala. Liczy po angielsku. Ciężko się ściąga spodenki.]

i daćego tak ieś || bo p'išet iakiś iny tata i pubovau d'ońć i tongoć i ñe może d'ońć ||

[I dlaczego tak jest? Bo przyszedł jakiś inny tata i próbował zdjąć i ciągnąć i nie może zdjąć.]

pyxoi ia minute i iobaći || tongoć || napavać iampe | śike iampy || maia kaće || né koći maia na koiano taty ||

[Przychodzi za minutę i zobaczy. Ciągnąć. Naprawiać lampę, wszystkie lampy. Madzia skacze. Nie skoczysz Madzia na kolano taty.]

maia befe maiukom iaikom kakaua || iup tato duie | duiom duie s koiud'i ||

[Madzia będzie malutką lalą skakała. Rób tato dziurę, dużą dziurę z kołdry.]

oćiiše maia ćeka || teia maia iob'i duie || pomuć | tato pomuś maii || maia giže mam'e dugop'iš ||

[Oczywiście Madzia czeka. Teraz Madzia robi dziurę. Pomóc, tato pomóż Madzi. Madzia gryzie mamie długopis.]

śobota | iřemy po śebuś || aie né tyko maia | ieśeś tata puře ||

[Sobota, idziemy po chlebuś. Ale nie tylko Madzia, jeszcze tata pójdzie.]

maia befe nośić maii kośik buiekam'i a tata duży kośik buiekam'i ||

[Madzia będzie nosić mały koszyk bułeczkami a tata duży koszyk bułeczkami.]

to ieś kouo to né moiive || nogo p'enta śe żaxaćiua | maia iře doinei nog'i ||

[To jest koło to nie możliwe. Nogo pięta się zahaczyła. Madzia idzie do innej nogi.]

ieden | da | ći | ćei | p'eńć | śeś | śedem | řev'eć | řeśeć | iedynaše | današe ||

[Jeden, dwa, trzy, cztery, pięć, sześć, siedem, dziewięć, dziesięć, jedenaście, dwanaście.]

ub'eiemy koioiovom kuteke i iapońć || beřemy b'egać iaś do mamy iaś do taty ||

[Ubiierzmy kolorową kurteczkę i zapiąć. Będziemy biegać raz do mamy raz do taty.]

o die kařety maia ma || tato pośukai iakiś kapetek || muśi maia iadońić do taty xoiego || xalo tato || ćo tu ieś nap'iřane ||

[O dwie kasety Madzia ma. Tato poszukaj jakiś skarpetek. Musi Madzia zadzwonić do taty swojego. Halo tato. Co tu jest napisane.]

maia śe ući ag'ekego | maia iub'i ag'eki || otożyć to | to ćenko iićogoć ||

[Madzia się uczy angielskiego. Madzia lubi angielski. Otworzyć to, to ciężko wyciągnąć.]

Zebrany materiał obejmuje 1459 wyrazów, w tym 451 rzeczowników (użytych jednokrotnie jest 106). Na końcu rozdziału w tabeli zaprezentowane zostało procentowe zestawienie występujących u Magdy części mowy.

Oto alfabetyczna lista rzeczowników, które pojawiły się w wypowiedziach Magdaleny: Ada (*ada*), anioł (*ańoku*), auto (*ato*, *aće*), babcia (*bata*, *baty*), babka (z piasku) (*bapki*), babuszka (rodzaj zabawki) (*babuka*, *babuki*, *babukek*), bułka (*buiekam'i*), buty (*but'i*), chleb (*śebuś*), chusteczka (*xuteke*), czapka (*tapke*), dach (*dax*), delfin (*deřina*, *deřinki*), długopis (*dugop'iš*), dom (*dom*, *do domku*), dół (*na doie*), drzwi (*ři*), dziadziu (*daia*, *daiu*, *daiek*), dzidziuś (*řiiut*), dzień (*řei*), dziura (*duie*), foka (*xoke*), głowa (*govy*, *goie*), godzina (*gořina*), góra, gwiazda (*gaka*), herbata (*xebake*), kaczka (*kaka*, *katke*), kasety (*kařeta*), klocek (*kotek*), klucz (*kut*), koc (*koćik*), kolano (*po koiańe*), kołdra (*koiud'i*), koło (*kouo*, *kouam'i*), komputer (*komputei*, *komputeře*), koniec (*końeć*), koń (*końikem*), kosz (*koša*), koszyk (*kośik*), kot (*kotek*), krab (*kab'ik*), książka (*koieke*), kubek (*kubetka*), kulka (*kuika*, *kuiek*, *kuieki*), kurtka (*kutkom*), kwiatek (*katuřkom*), lalka (*uaua*, *lala*, *iaia*), lampa (*iampka*), litera (*iiteka*), łopatka (*uopate*, *uopake*), łóżko (*iuieko*, *do iuka*), łyżeczka (*iuieka*), Madzia (*maia*, *maie*, *maii*, *maiu*), majtki (*mateki*), mama (*mama*, *mamo*), minuta (*m'inut*, *ia m'inute*), niebo (*ńebo*) nieprawda (*ńepada*), noga (*nogo*, *nog'i*), nos (*noše*), okno (*oko*, *okno*, *okeiko*), oko (*oko*), okulary (*okuiaii*), pacha (*pake*), pan (*pan*, *panu*), palec (*paiuku*, *palec*, *paieć*), piach (*p'axu*), piaskownica

(*p'akońiçi*), pielucha (*p'eiuke*), pięta (*p'enta*), piłka (*p'ice*), Puchatek (*puxaće*), pupa (*pupe*), rajtuzy (*iakuki*), ręka (*ioka, iokax*), rękaw (*iekaka*), rękawiczka (*iekaiiie, iekaiiiom*), rogi (*iog'i*), ryba (*iiba*), rzecz (*ieçi*), serce (*šeiuko*), serwetka (*šeieka*), skarpetki (*kapetek*), smoczek (*xoka*), sobota (*šobote*), spanie (*paña*), spinka (*p'ineke*), spodnie (*podenki*), syrop (*šiopek*), środek (*šodek*), światło (*šato*), tata (*tata, tate*), telefon (*teixonem*), Teletubisie (*teietub'iše*), torebka (*toiepke*), umywalka (*um'iaika*), waga (*uaga*), włosy (*uoši*), woda (*uoda, uoše, vode*), zakrętka (*žakeukom*), zdjęcia (*d'enta*), zegar (*iegai, iegaia*), zegarek (*ieiaiek*), ziemia (*iem'i*), zupa (*iupe*), żaba (*iaba*).

Korzystając z zamieszczonego wcześniej podziału rzeczowników zaproponowanego w słownictwie dziewczynki dwuletniej znalazły się zarówno rzeczowniki konkretne (93,4%), jak i nieliczne abstrakcyjne (6,6%). Spośród rzeczowników konkretnych większość stanowią rzeczowniki jednostkowe nieżywotne — 84,5% (żywotne — 15,5%). Wśród rzeczowników jednostkowych nieżywotnych najwięcej jest nazw sprzętów domowych — 22% (np. łóżko, okno, kosz, umywalka, waga), dalej nazwy odzieży i jej części — 17,1% (np. buty, kurtka, rękawiczki, czapka, rajtuzy), nazwy części ciała — 15,9% (np. głowa, kolano, noga, pięta, ręka), nazwy miejsc — 7,3% (np. dom, piaskownica, góra), nazwy potraw i posiłków — 7,3% (np. bułka, chleb, herbata, woda), nazwy środków komunikacji — 1,2% (auto), nazwy roślin i ich części — 1,2% (kwiatek). Brak w wypowiedziach dziewczynki nazw zjawisk atmosferycznych oraz nazw dokumentów. Aż 28% rzeczowników jednostkowych, nieżywotnych stanowią rzeczowniki, które trudno zakwalifikować do wymienionych grup, a które u A. Grzesiuk i D. Ziendalskiej znajdują się w grupie zwanej „inne” (np. smoczek, kasetka, zakrętka, klocek, litera, zdjęcia i in.).

Rzeczowniki jednostkowe, żywotne stanowią 14,2% wszystkich rzeczowników (w tym osobowe — 6,6%, a nieosobowe — 7,6%). Znalazły się w wypowiedziach Magdaleny przede wszystkim nazwy osób będących w stosunkach pokrewieństwa — 5,7% (Madzia, mama, tata, babcia, dziadziu, Ada) oraz jeden wyraz (pan — 0,9%) zakwalifikowany do grupy „ogólne nazwy osób”. Aż 7,6% to rzeczowniki jednostkowe, żywotne, nieosobowe (delfin, foka, kaczka, kot, krab, ryba, żaba, koń).

Wśród rzeczowników konkretnych znalazły się też dwa należące do grupy „materialne”, co stanowi 1,9%, a mianowicie: piach i ziemia.

Rzeczowniki abstrakcyjne to zaledwie 6,6% wszystkich rzeczowników. Najwięcej w wypowiedziach dziewczynki było określeń czasu — 3,8% (dzień, godzina, minuta, sobota), jedna nazwa czynności — 0,9% (spanie) oraz jeszcze dwa inne: nieprawda i anioł (1,9%).

Poniżej przedstawiam procentowe zestawienie występujących u Magdy części mowy z wynikami uzyskanymi przez M. Zarębinę¹⁶.

¹⁶ M. Zarębina, *Kształtowanie się systemu...*

Tabela 1

Części mowy	Słownictwo dwuletniej Magdaleny	Słownictwo dziecka dwuletniego w badaniach Zaręby
Czasowniki	31,3%	25,7%
Rzeczowniki	32,2%	47,2%
Przymiotniki	9,2%	7,6%
Przysłówki	4,6%	5,1%
Zaimki	7,6%	4,9%
Przymyki	2,7%	1,3%
Liczebniki	5,2%	2,4%
Spójniki	2,1%	1,1%
Wykrzykniki i onomatopeje	2,4%	3,9%
Partykuły	2,7%	0,8%

Celem niniejszego artykułu było przedstawienie semantycznej charakterystyki rzeczowników występujących w mowie dziecka dwuletniego. Na podstawie przeprowadzonej analizy zebranego materiału obserwacyjnego można wyciągnąć następujące uogólnienia i wnioski:

1. Rzeczowniki i czasowniki to dominujące części mowy w słownictwie dwuletniej dziewczynki.
2. Wśród rzeczowników przeważają rzeczowniki konkretne (abstrakcyjne stanowią zaledwie 6,6%).
3. W grupie rzeczowników konkretnych 84,5% to rzeczowniki jednostkowe nieżywotne.
4. W mowie dziewczynki przeważają rzeczowniki związane z najbliższym otoczeniem, z dniem codziennym: nazwy sprzętów domowych, nazwy odzieży, części ciała, nazwy posiłków, znanych miejsc.
5. Brak jest w słownictwie dziecka nazw dokumentów i zjawisk atmosferycznych.
6. Grupa rzeczowników jednostkowych żywotnych zdominowana jest przez nazwy osób będących w stosunkach pokrewieństwa.
7. W grupie rzeczowników jednostkowych żywotnych nieosobowych znalazły się nazwy zwierząt (8 nazw).
8. Spośród rzeczowników abstrakcyjnych najwięcej w wypowiedziach dziewczynki było określeń czasu.
9. Rozwój systemu językowego Magdaleny znajduje się w drugiej fazie słownikowej¹⁷, zwrócić jednak należy uwagę na fakt mocno zarysowanych liczebników (także w języku angielskim) w mowie dziewczynki. Świadczy to o znaczeniu wczesnej stymulacji językowej dla wzbogacenia słownika dziecka i usprawnienia rozwoju jego mowy.

¹⁷ M. Zaręby, *Język polski w rozwoju jednostki*, Glottispol, Gdańsk 1994.

Marta Myszkowska-Litwa

THE SEMANTIC CHARACTERISTIC OF THE NOUNS
IN THE TWO-YEAR-OLD CHILD'S SPEECH
(PEDAGOGICAL ANALYSIS)

Summary

The purpose of this article is to provide semantic characteristic of nouns, which a two-year-old child uses. In the first part the author presents the theoretical issues connected to the development of speech and the vocabulary development of the child in the light of the contents of literature and provides a semantic description of the noun. In the second part author presents empirical evidence and analyzes it. The author draws generalizations and conclusions from the research for educational purposes — for parents, educators, caregivers, teachers, speech therapists. In the development of the issues the author used the empirical evidence of the development of speech of a two-year-old girl — Magdalena.